

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการฝึกหัดครูให้มีคุณภาพ เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการสร้างชาติ เพราะครูเป็นผู้ที่มีส่วนในการจัดการศึกษาและรับผิดชอบในการอบรมสั่งสอนเยาวชนให้มีความรู้ ความสามารถ และคุณธรรม ครูเป็นพลังสำคัญกลุ่มหนึ่งที่ช่วยพัฒนาและสร้างความมั่นคงให้แก่อนาคต คอยเหตุนี้กรมการฝึกหัดครูในฐานะหน่วยงานหนึ่งที่รับผิดชอบในการผลิตและฝึกอบรมครูจึงต้องตระหนักในเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของการผลิตครูให้มากยิ่งขึ้น

การฝึกหัดครูในประเทศไทยได้เริ่มมาตั้งแต่ พ.ศ. 2435 และพัฒนามาจนถึงปัจจุบัน รวมเวลาได้ถึง 88 ปี เริ่มการฝึกหัดครูเป็นการฝึกหัดความรู้และทักษะในระยะสั้น หลักสูตร 2 ปี ในลักษณะฝึกหัดครู (Teacher Training) ทำการสอนระดับประถมศึกษาประถมศึกษาตอนต้น ต่อมาการฝึกหัดครูได้พัฒนาและขยายกิจการกว้างขวางออกไปโดยลำดับ จนปัจจุบันเป็นการศึกษาสำหรับผู้ประกอบอาชีพขั้นสูงในระดับปริญญา เช่นเดียวกับวิชาชีพอื่นๆ ในลักษณะที่เรียกว่า คุรุศึกษา (Teacher Education)¹ มีสถาบันการฝึกหัดครูอยู่มากมายและหลายสังกัด ตั้งอยู่ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

สถาบันฝึกหัดครูในสังกัดกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ อันได้แก่วิทยาลัยครูต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันมีจำนวน 36 แห่งนั้น เริ่มทำการสอนเพียง 2 ระดับ คือ ระดับ-

---

¹ทองอินทร์ วงศ์โสธร, "ฝึกหัดครูไทยในวันนี้และวันหน้า," วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ 12 (สิงหาคม - กันยายน 2521): 23.

ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา และระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง สถานภาพของ วิทยาลัยครูได้พัฒนาจากสถาบันกึ่งมัธยมและอุดมศึกษา มาเป็นสถาบันอุดมศึกษาเนื่องจากหลัง วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 มีการเรียกร้องสิทธิและความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา ระดับอุดมศึกษาอย่างกว้างขวาง เป็นผลให้มีการพิจารณาขยายการศึกษาในวิทยาลัยครูต่างๆ ถึงระดับปริญญาตรี โดยมีการตราพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ.2518 ขึ้น¹

สถาบันอุดมศึกษาเป็นสถาบันทางวิชาการชั้นสูง มีจุดมุ่งหมายในการสร้างสรรค์ และจรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ เพื่อผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพออกมารับใช้สังคมและ พัฒนาประเทศ หน้าที่ของวิทยาลัยครูในฐานะสถาบันอุดมศึกษาปรากฏชัดเจนในพระราชบัญญัติ วิทยาลัยครู พ.ศ.2518 มาตรา 5 ซึ่งระบุไว้ว่า "ให้วิทยาลัยครูเป็นสถาบันการศึกษาและ การวิจัย มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาระดับปริญญาตรีและผลิตครูถึงระดับปริญญาตรี ทำการวิจัย ส่งเสริมวิชาชีพและวิถึฐานะของครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ผู้บริหารการศึกษา ทำนุบำรุง วัฒนธรรมและให้บริการทางวิชาการแก่สังคม"² แนวทางปฏิบัติเพื่อให้ภารกิจดังกล่าวของ วิทยาลัยครูประสบความสำเร็จ และมีคุณภาพจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างเป็นองค์ประกอบ โดยทั่วไปเป็นที่ทราบกันดีแล้วว่า สภาพแวดล้อม (Environment) มีอิทธิพลต่อความเป็น อยู่ตลอดจนพัฒนาการทางคานต่าง ๆ ของมนุษย์เป็นอย่างมาก ในทำนองเดียวกัน สภาพแวดล้อมวิทยาลัยครู (Teachers' College Environment) ซึ่งหมายถึงลักษณะต่างๆ ของวิทยาลัยครู ได้แก่ บรรยากาศการเรียนการสอน ความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนของนักศึกษา กิจกรรมนักศึกษา การบริหาร อาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่สามารถ จะตรวจสอบได้โดยการสังเกตโดยตรง ย่อมมีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่และพัฒนาการทุกด้าน ของมวลสมาชิก โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาในวิทยาลัยครูนั้น ๆ เป็นอย่างมาก การที่

¹ วิจิตร ศรีสอาน, หลักการอุดมศึกษา (กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, 2518), หน้า 40.

² "พระราชบัญญัติวิทยาลัยครูพุทธศักราช 2518," ราชกิจจานุเบกษา 92 : 48 (27 กุมภาพันธ์ 2518): 24.

นักศึกษาแต่ละคนจะประสบผลสำเร็จทั้งทางด้านการศึกษาและพัฒนาการด้านต่าง ๆ นั้น สภาพแวดล้อมวิทยาลัยมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่เป็นอันมาก แต่จากสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน มีการกล่าวขานกันว่า "คุณลักษณะและความสามารถของครูที่ผลิตออกมาจากสถาบันผลิตครูทั้งหลายยังไม่มีประสิทธิภาพพอที่จะปฏิบัติหน้าที่และแสดงบทบาทของครูที่ดีในสังคม"¹ ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูต่าง ๆ ในครั้งนี้จะทำให้ได้แนวทางเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการผลิตครูให้เป็นไปตามความต้องการของสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้บริหาร วิทยาลัยครู กรมการฝึกหัดครู และนักการอุดมศึกษาควรให้ความสนใจ

วิทยาลัยครูในภาคใต้ทั้ง 5 แห่ง มีประวัติความเป็นมา อายุของการก่อตั้ง และ ทำเลที่ตั้งแตกต่างกัน ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูเหล่านี้ตามความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา เพื่อเป็นแนวทางสำหรับนักบริหาร นักวางแผน การศึกษา จะได้ใช้ผลการวิจัยไปพัฒนาวิทยาลัยครูในภาคใต้ให้มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เอื้ออำนวยต่อการผลิตครูที่มีคุณภาพออกมารับใช้สังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ คือ

1. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบันของวิทยาลัยครูในภาคใต้ตามทัศนะของอาจารย์และนักศึกษา 5 ด้าน คือ
  - สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับบรรยากาศด้านการเรียนการสอน
  - สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน
  - สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษา

¹กรมการฝึกหัดครู, "หลักการและเหตุผลของการประชุมในการประชุมปฏิบัติการระดับสูงเรื่องการผลิตครู 8 - 17 พฤศจิกายน 2521," (กรุงเทพมหานคร : กรมการฝึกหัดครู, 2521 อัดสำเนา), หน้า 8.

สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับการบริหาร

สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทัศนะของอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อสภาพแวดล้อมวิทยาลัยครู ตามตัวแปรอายุของวิทยาลัย สถานที่ตั้งวิทยาลัยและสถานภาพของผู้นตอบ

สมมุติฐานของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีสมมุติฐานแยกย่อยเพื่อใช้ในการวิเคราะห์เชิงสถิติดังต่อไปนี้ คือ

1. สภาพแวดล้อมวิทยาลัยครู เกากับสภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูใหม่ตามทัศนะของอาจารย์แตกต่างกัน
2. สภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูในเมืองกับสภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูนอกเมืองตามทัศนะของอาจารย์แตกต่างกัน
3. สภาพแวดล้อมวิทยาลัยครู เกากับสภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูใหม่ตามทัศนะของนักศึกษาแตกต่างกัน
4. สภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูในเมืองกับสภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูนอกเมืองตามทัศนะของนักศึกษาแตกต่างกัน
5. สภาพแวดล้อมวิทยาลัยครู เกาตามทัศนะของอาจารย์กับนักศึกษาแตกต่างกัน
6. สภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูใหม่ตามทัศนะของอาจารย์กับนักศึกษาแตกต่างกัน
7. สภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูในเมืองตามทัศนะของอาจารย์กับนักศึกษาแตกต่างกัน
8. สภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูนอกเมืองตามทัศนะของอาจารย์กับนักศึกษาแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยมีดังต่อไปนี้ คือ

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นอาจารย์ที่ทำการสอนและนักศึกษา

ที่กำลังศึกษาอยู่ในวิทยาลัยครูในภาคใต้ 5 แห่ง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2522

2. ตัวแปรที่จะศึกษา แบ่งออกเป็นตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ อาจารย์ และ นักศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคใต้ทั้ง 5 แห่ง สถานภาพของวิทยาลัยครูในภาคใต้ซึ่งแบ่งตามลักษณะอายุที่เปิดดำเนินการ เป็นกลุ่มวิทยาลัยครูเก่า กับกลุ่มวิทยาลัยครูใหม่ สถานที่ตั้งของวิทยาลัยครูซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มวิทยาลัยครูที่ตั้งอยู่ในเมืองกับกลุ่มวิทยาลัยครูที่ตั้งอยู่นอกเมือง

ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะของอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อสภาพแวดล้อมในวิทยาลัยครู 5 ด้าน คือ

สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับบรรยากาศด้านการเรียนการสอน

สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน

สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษา

สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับการบริหาร

สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก

ข้อจำกัดของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาสภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูในภาคเรียนที่ 2 ของปีการศึกษา 2522 ช่วงเวลาของการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นช่วงปลายของภาคเรียนระหว่างเดือน กุมภาพันธ์-มีนาคม พ.ศ. 2523 ซึ่งเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการแสดงออกตามทักษะของอาจารย์และนักศึกษาที่อยู่ในขณะนั้นเท่านั้น และระยะเวลาดังกล่าวใกล้เคียงกับการสอบปลายภาค อาจทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามไม่ตั้งใจตอบเท่าที่ควร

ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย

สภาพแวดล้อมวิทยาลัยครู หมายถึง ลักษณะต่าง ๆ ของวิทยาลัยครู อันได้แก่ บรรยากาศการเรียนการสอน ความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนของนักศึกษา กิจกรรมนักศึกษา การบริหาร อาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก

วิทยาลัยครูในภาคใต้ หมายถึง วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช วิทยาลัยครูภูเก็ต วิทยาลัยครูยะลา วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี และวิทยาลัยครูสงขลา

วิทยาลัยครูเก่า หมายถึง วิทยาลัยครูที่ก่อตั้งและมีอายุดำเนินการตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ซึ่งได้แก่ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช วิทยาลัยครูยะลา และวิทยาลัยครูสงขลา

วิทยาลัยครูใหม่ หมายถึง วิทยาลัยครูที่ก่อตั้งและมีอายุดำเนินการมาไม่เกิน 10 ปี ซึ่งได้แก่ วิทยาลัยครูภูเก็ต และวิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี

วิทยาลัยครูในเมือง หมายถึง วิทยาลัยครูที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลหรือห่างจากเขตเทศบาลไม่เกิน 1 กิโลเมตร ซึ่งได้แก่ วิทยาลัยครูภูเก็ต วิทยาลัยครูยะลา และวิทยาลัยครูสงขลา

วิทยาลัยครูนอกเมือง หมายถึง วิทยาลัยครูที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล ซึ่งได้แก่ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช และวิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี

อาจารย์ หมายถึง อาจารย์ประจำที่ทำการสอนอยู่ในวิทยาลัยครูในภาคใต้ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2522

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง และระดับปริญญาตรี ของวิทยาลัยครูในภาคใต้ ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2522

สภาพแวดล้อมพึงประสงค์ หมายถึง สภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูที่มีลักษณะเอื้อต่อการจัดประสบการณ์ทางการศึกษา (Positive)

สภาพแวดล้อมไม่พึงประสงค์ หมายถึง สภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูที่มีลักษณะไม่เอื้อต่อการจัดประสบการณ์ทางการศึกษา (Negative)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบสภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูในภาคใต้ทั้ง 5 คำน ตามที่เสนอของอาจารย์กับนักศึกษา
2. ทำให้ได้ผลการวิจัยเสนอแนะอาจารย์และผู้บริหารวิทยาลัยครู เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาวิทยาลัยครูในภาคใต้ให้มีสภาพแวดล้อมพึงประสงค์ที่เอื้ออำนวยต่อการผลิตครูที่มีคุณภาพออกมารับใช้สังคม
3. เป็นแนวทางสำหรับการวิจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมวิทยาลัยครู หรือสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ ต่อไป

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย